

Til: Avdeling for personalstøtte

Dato: 6. oktober 2021

Saksnr.: 2021/12320

Høringssvar fra Senter for utvikling og miljø

Senter for utvikling og miljø (SUM) ønsker først av alt å gratulere arbeidsgruppen og takker for muligheten til å komme med innspill til UiOs helhetlige klima- og miljø strategi. Strategien er både velkommen og nødvendig. Ledelsen på UiO viser med en slik strategi at klima, miljø og tverrfaglighet er viktige temaer som det nåværende rektoratet ønsker å prioritere. At UiO har fått en etterlengtet viserektor for klima, miljø og tverrfaglighet understreker at SUMs mandat nå vil styrkes.

Oslo bærekraftsenter

Vi vil innledningsvis gi honnør til arbeidsgruppens forslag om å etablere Oslo Bærekraftsenter. Som et bærekraftsenter med lignende mandat som det som skisseres, stiller vi oss særdeles positive til denne styrkingen og er motivert til å bidra i arbeidet med dette.

SUM foreslår at senteret kalles «Senter for global bærekraft/ Centre for global sustainability». Dette navnet vil gjenspeile at utfordringene som utkastet til strategien identifiserer er globale og kan ikke utelukkende løses lokalt. Vi tror en slik styrking er riktig vei å gå og at det er nødvendig dersom UiO skal være ledende i bærekraftsarbeid. Vi er glade for at arbeidsgruppen og viserektoratet anerkjenner betydningen av kontinuitet og at UiO skal bygge på allerede eksisterende kunnskap, strukturer og erfaring. SUM har svært mye relevant erfaring å ta med inn i et slikt arbeid.

SUM har i over 30 år drevet med internasjonalt samarbeid og med forskning på globale forhold så vel som å koble lokale problemstillinger og globale utfordringer. SUM har åtte forskergruppe som allerede jobber tverrfaglig og globalt. Vi har et internasjonalt MA program som tiltrekker mange gode søkere fra hele verden og siden 1991 har SUM gått i bresjen for organisering av kurs på tvers av disipliner på alle nivå. Siden 2007 har vi organisert årlige tverrfaglige internasjonale PhD kurs.

Vår lange erfaring og kunnskap om hva det vil si å drive en tverrfaglig enhet setter oss i en unik posisjon til å samarbeide med viserektoratet og bidra til strategiske valg, planlegging og gjennomføring. I løpet av de 30 årene vi har eksistert har vi lyktes i å utvikle sterke tverrfaglige forskningsmiljøer, både nasjonalt og internasjonalt.

Vi har også lyktes med radikal tverrfaglighet i samarbeidsprosjekter, men innser at det gjenstår å videreutvikle metoder og teoretiske rammeverk. Vår erfaring viser tydelig at tverrfaglighet er en krevende øvelse som ikke kan løses med løse strukturer eller uten økonomiske ressurser. Et nytt Senter for global bærekraft trenger friske midler for å drive med langsiktig tverrfaglig forskning, undervisning og formidling slik at et robust men fleksibelt miljø kan bygges opp gjennom tid. UiOs erfaring med sentrene tilsier at det er avgjørende at et slik senter etableres utenfor fakultet strukturen, men det må bevilges flere faste vitenskapelig stillinger til et slik senteret, med tverrfaglighet som fortegn og senteret må være representert i beslutningsorganene. Vi kan minne om at når de syv tverrfaglige satsingene i sin tid ble evaluert (2014), var evalueringskomiteens råd at slike satsninger bør plasseres strategisk under rektoratet, eller universitetsstyret. Gitt at UiO har et viserektorat for klima, miljø og tverrfaglighet vil det være naturlig å plassere et slik senter under viserektoratet.

Utdanning

Det er mange gode forslag til styrking av koblingen mellom bærekraft og utdanning i strategien. Erfaring viser at utdanning er en egnet arena for utvikling av tverrfaglig samarbeid. Vi støtter forslaget om å øke kapasiteten på relevante studietilbud med stor etterspørsel (søkermasse). SUMs masterprogram er et godt eksempel på et studietilbud med svært mange søkere som kunne vært utvidet. Når det er sagt, ville dette kreve mer ressurser knyttet til undervisning og veiledning. I tillegg foreslår vi å tilrettelegge for flere masterkurs som tar sikte på å belyse klima- og miljøproblematikk fra ulike faglige ståsteder.

Videre mener vi det ville vært svært positivt med en satsing på og utvikling av PhD-forskerutdanningen innen klima, miljø og bærekraft. Et eventuelt tverrfaglig PhD-program hører i så fall naturlig hjemme på et bærekrafts senter. SUM allerede huser en tverrfaglig, bærekraftsfokusert forskerskole og en tverrfaglig gruppe med PhD-stipendiater. Et tverrfaglig PhD-program er svært etterlengtet for disse stipendiatene. Et eget tverrfaglig PhD program vil lettere kunne ivareta disse kandidatenes karrierestruktur, det er ikke ønskelig å fortsette slik som nå da tverrfaglige kandidater er nødt til å disputere disiplinært.

Forskning

Det er viktig å omformulere setninger som kan gi inntrykk av at en bærekraftsatsing kan gå på bekostning av akademisk frihet. Dette gjelder særlig setningen om å unngå finansiering av prosjekter som «opplagt ikke er i tråd med en bærekraftig utvikling» (s. 8). Det kan være både problematisk og vanskelig å avgjøre hvilken forskning og kunnskap dette gjelder, både på kort og lang sikt. Det er vel heller ikke slik at samtlige forskere på UiO skal, vil eller kan arbeide med bærekraft. I kommende periode bør UiO bedre legge til rette for at unge forskertalenter med tverrfaglige ambisjoner har gode forskningsmuligheter og en karrierevei.

Generelt

Det er svært viktig med en avklaring av bærekraftsbegrepet. I teksten er det også uklart om det menes bærekraftig utvikling eller bærekraft som er to forskjellige ting. I teksten veksles mellom

«klima», «miljø» og «bærekraft» som om det er det samme. Strategien bør definere disse sentrale begrepene, og bruke dem konsekvent. Vi foreslår å bruke bærekraft som samlende prinsipp, og tydelig vise at dette innebærer miljø, klima og sosial inkludering.

Til tider fremstår strategien som lite ambisiøs. Det gjelder i noen grad den overordnede rammen, der det er uklart hva som er det overordnede målet med strategien. Særlig starten fremstår som utdatert, defensiv og reaktiv. Vi mener man i mye større grad kunne etablert at UiO skal være en sentral drivkraft i retning en bærekraftig omstilling. Deler av strategien fremstår som uklar og vag, for eksempel delen «om strategien» (s. 3). Hva er «en forskningsbasert forståelse av bærekraftig utvikling»? Hvordan «frigjør denne strategien seg noe fra FNs 17 bærekraftsmål»? Og hvordan vil UiO «likevel gi viktige bidrag til at bærekraftmålene nås både i Norge og verden rundt» utover å «utvikle kunnskapsgrunnlaget og avdekke de utfordrende koblingene mellom de ulike målene og delmålene»? (s. 3). Det siste fremstår som både passivt og lite ambisiøst, og vi mener UiO ville være tjent med å være mye tydeligere her.

Lave ambisjoner er enda tydeligere når det gjelder grønt campusliv. Det burde for eksempel være mulig å være mye mer direkte på målsetningene rundt miljøvennlig mattilbud. Videre viser forskning at den type individorientering som deler av strategien legger opp til (f.eks. ved et sterkt fokus på ansattes valg), ikke er nok for å få til bærekraftig omstilling. Et annet eksempel er det grønne kontoret. Dette kan nok ha positive ringvirkninger, men vil ikke i seg selv sikre verken engasjement eller innflytelse fra studenter.

Med vennlig hilsen

Sidsel Roalkvam
Senterleder